

Obrovskou šanci nabízí sektor služeb

Alena Kazdová

Také evropské země se potýkají s nezaměstnaností, také tam hledají lék, jak pomoci lidem najít nové pracovní uplatnění. Jejich zkušenosti ukazují, že obrovský potenciál pro rozvoj zaměstnanosti v sobě skrývá sektor služeb a dále také oblast vzdělávacích aktivit pro dospělé.

Podívejme se ale která odvětví v členských zemích EU v roce 2002 prosperovala nejlépe, protože tento trend zřejmě může nastat také u nás a mohl by inspirovat třeba při hledání vhodného povolání nebo při výběru další profesní dráhy anebo při sestavování plánu podnikatelských aktivit. Podle publikace „Identifikace nedostatku kvalifikací na českém trhu práce“, kterou loni zpracovala Národní observatoř zaměstnanosti a vzdělávání při Národním vzdělávacím fondu za finanční podpory Ministerstva práce a sociálních věcí, se v zemích EU dařilo odvětví zdravotní a sociální (zdravotnictví, domácí ošetrovatelská péče, služby související s bydlením, osobní a rodinné služby, veřejná péče o děti, služby pro volný čas atd.), oblasti vzdělávacích aktivit (školní a odborná příprava, poradenství, výchovná zařízení), činnosti související s rozvojem výpočetní techniky (zpracování dat, poradenství pro hardware a software), nejruznější podnikatelské činnosti související např. se zprostředkováním a obstaráváním pracovních sil a obchodu.

K obtížně získávaným a nedostatkovým kvalifikacím v EU dále patří také kvalifikovaní pracovníci v odvětví finančnictví (poradenství, audit, účetní), dále v technických odvětvích jako výroba strojů a zařízení, výroba elektrických a optických přístrojů, stavebnictví, výzkum a vývoj.

Perspektivní zejména pro malé a střední podnikání zůstává ve sféře služeb také oblast turismu, hotelnictví a gastronomie, která dlouhodobě vykazuje i nedostatek kvalifikovaných pracovních sil. Např. mezi chybějící kvalifikované profese v různých regionech patří kuchař, číšník, servírka. Ale i při značném zájmu o tato zaměstnání nejde v evropském prostoru jen o dosažené vzdělání a praxi. Většinou totiž zaměstnavatelé vyžadují od uchazečů také určité osobní vlastnosti jako samostatnost, odpovědnost, flexibilitu, chuť pracovat, učit se a dodržovat kázeň i disciplínu.

Rozsáhlou a samostatnou kapitolou v odvětvích, která hledají kvalifikované pracovníky samozřejmě zaznamenávají informatika a komunikační technologie. Notoricky je známý je např. hlad po kvalifikovaných pracovnících z celého světa do sektoru IT u našeho souseda v Německu anebo třeba v Irsku.

Opačný trend – tedy pokles podílu zaměstnanosti v sektoru vykazuje v EU zaměstnanosti dlouhodoběji zemědělství, lesnictví, odvětví dobývání nerostných surovin.

Jsme zemí středoškoláků

Jistě je obtížné prognosticky určovat, které profese jsou do budoucna perspektivnější, protože vývoj se rychle mění. Vedle profesí, které mizí, se objevují naprosto nové - zejména v souvislosti rozvojem informačních technologií, vědy a výzkumu. Zhruba lze říci, že v celé Evropě dostává zelenou trend vyšší vzdělávání a kvalifikace.

Kvalitní a stále vyšší vzdělání je výhodou pro ty, kdo nechtějí skončit na úřadech práce. Naše země se sice stále může chlubit úrovní vzdělávání i kvalifikací svých lidských zdrojů, ale i zde existují určité limity. Čas letí a školství se vzhledem k požadavkům trhu práce moc nemění. Přetrvávajícím problémem je u nás rovněž zatím nízký podíl

lidí s vyšším a vysokoškolským vzděláním. Také systém dalšího vzdělávání je zatím v plenkách. V Evropě se tak řadíme k zemím s poměrně nízkým počtem lidí se základním vzděláním, ale i s celkem nízkým počtem lidí s vysokoškolským vzděláním. Většina obyvatelstva má totiž středoškolské vzdělání, což je na jedné straně jistá přednost, ale pro rozvoj moderní ekonomiky a integraci s Evropou to už zvláštní výhodu nepředstavuje.

Ostatně i podle mezinárodních průzkumů chybějí v Evropě kvalifikovaní pracovníci v právě v odvětvích a zaměstnáních, kde je požadována vyšší úroveň odborného vzdělávání. Z tohoto hlediska mají tedy více možností najít si práci v příštích letech ti, kdo mají vyšší a vysokoškolské vzdělání, popřípadě ti, kdo mohou prokázat vedle praxe také další odborné studium. Není tedy vůbec náhodou, že se v tomto století stále tak zdůrazňuje nutnost celoživotního učení. Platí to i pro absolventy učilišť.

Například ve strojírenství jsou „vyučenci“ dosti žádaní, ale měli by vědět, že jen výuční list už nestačí. Zaměstnavatelé požadují také znalosti a osvojení nových technologií, které se ve strojírenství nebo v automobilovém průmyslu rozvíjejí a uplatňují. Takové speciální znalosti a dovednosti práce na špičkové technice pak je třeba prokázat dokladem o absolvování speciálních kurzů. Další vzdělávání tedy už není obvyklé jen u lékařů či učitelů, ale podobně to bude vypadat i u dalších profesí, třeba i těch, co začínali výučním listem.

Nadnárodní firmy své lidi připravují

Čeští pracovníci, kteří jsou zaměstnáni u nadnárodních společností jistě mohou potvrdit, jak významnou roli v jejich profesním a kariérovém rozvoji klade firma na další vzdělávání a většinou ho finančně podporuje. Hůře jsou na tom pracovníci českých firem, kde na další odborné vzdělávání finanční prostředky vždy zaměstnavatel nemá anebo vzdělávání zaměstnanců podceňuje.

O tom, že v oblasti investic do profesního vzdělávání nejde jen o akademické úvahy, svědčí rovněž zkušenosti s nábořem pracovníků zahraničních investorů, kteří k nám přicházejí. Často si kupříkladu stěžují, jak velice obtížně hledají specifické řemeslné profese anebo kvalifikované vysokoškolsky vzdělané experty či manažery na vedoucí místa v daném regionu. Dlouhodobě mezi žádané skupiny kvalifikací u zahraničních investorů patří technické obory. Hledají v nich jak středoškolsky, tak vysokoškolsky vzdělané lidi. Ve velké míře se mohou u nadnárodních firem uplatnit i vyučení, a to především v oborech strojírenských - strojaři, svářeči nebo v oborech elektro či stavebnictví. Ale opět i tady platí, že přednost mají ti, kteří jsou zaškolení v moderních programech a technologiích a znají cizí jazyk. Za nejslabší stránku pak pokládají investoři u nás pracovní mobilitu – neochotu lidí stěhovat se za zajímavou a slušně placenou prací z jednoho kouta republiky na jiný.

O co je zájem

Podle některých průzkumů (např. CzechInvestu) budou mezi skupiny povolání, která se těžko obsazují a zřejmě i po vstupu do EU budou hůře obsazovat, patřit vedoucí a řídicí pracovníci, vědečtí a odborně duševní pracovníci, dále řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, techničtí, zdravotní a pedagogičtí pracovníci, provozní pracovníci ve službách. Problematické bývá najít dále také kvalifikované dělníky – např. ve zpracovatelském průmyslu nebo některé dělnické obory ve stavebnictví – např. vyučené zedníky, tesaře, betonáře. K vyhledávaným profesím patří i některé specifické profese ve strojírenství – svářeči, zámečníci, kovoobráběči, nástrojáři, obsluha CNC strojů, seřizovači strojů a automechanici. U většiny postačuje učňovské

vzdělání, ale u profesí typu programátor strojů CNC, konstruktér strojů a zařízení či odborný technik je požadováno vzdělání vyšší – středoškolské, vyšší odborné či vysokoškolské a také se předpokládá praxe.

Poměrně dobré vyhlídky stále mají a budou zřejmě mít i po vstupu do EU také pracovníci v oborech elektro, jak se středoškolským vzdělání, tak pochopitelně elektrotechnici vysokoškoláci, vítáni jsou také absolventi chemických oborů. Ze společenských věd je zájem hlavně o absolventy ekonomických oborů vysokých škol.

Vzdělání, obor, profese a cizí jazyk. A také počítačová gramotnost. Na tu nesmíme zapomínat, znalosti práce s informačními technologiemi jsou běžnou součástí přijímacího řízení prakticky na jakémkoliv místě. Ale ani tato kritéria zanedlouho k úspěchu na trhu práce stačit nebudou. K důležitým schopnostem totiž patří i způsob vystupování, schopnost jednat konstruktivně a iniciativně, být flexibilní, mobilní, někdy se oceňuje chuť pracovat na směny.